

worden ingezet, mits daar bewust mee wordt omgegaan.

Vertrouwen

Maar waarom eigenlijk, die angst voor andere standpunten en zienswijzen? Ik zou graag met Manfred Klett of met andere antroposofen samenwerken. Tegen welk spiritueel gevaar moet de BD-landbouw worden verdedigd? Iedereen juicht het toe als Christenen en Islamieten met elkaar een dialoog aan gaan. Waarom zou de BD zijn licht niet opsteken bij andere spirituele richtingen, temeer als dat praktische toepassingen oplevert. Niemand heeft de waarheid in pacht. Gedachten en ideeën, die werkelijk goed zijn, wezenlijk zijn en waarheid bevatten, kunnen alleen maar groeien en meer inhoud krijgen door de uitwisseling met anderen. Dat is geen water bij de wijn doen, maar nog meer en nog lekkerder druiven leren verbouwen.

Een belangrijk doel binnen de antroposofie is het ontwikkelen van een 'levend denken'. Innerlijke beweeglijkheid en het zich kunnen inleven in de visie van een ander zijn daarvoor voorwaarden. In Duitsland hoor ik vaak, dat veel antroposofen zijn vastgeroest op hun stokpaardje. Men spreekt daar van 'versteening'. Ik weet niet of dat waar is. De keuze is in ieder geval duidelijk. Het gaat om 'versteening' of verlevendiging, ofwel om angst of vertrouwen.

Wat het in de toekomst wordt? Tja, dat soort dingen zijn moeilijk te pendelen. Bovendien is dan de lol er af en komt er geen discussie en die wil de redactie van dit blad zo graag. Toch heb ik wel een idee welke kant het op kan gaan. Daarom een tip: zet Ahriman en Lucifer aan de kant en doe meer met Michael. Die is helemaal van deze tijd en hij weet de dingen aardig in beweging te krijgen. Nee, niet zonder slag of stoot, want Michael houdt van daden en niet van praatjes. Hij is absoluut geen kletsmaaijor. Geef hem maar leven in de brouwerij met af en toe wat spiritueel wapengekletter. Klettert u mee? ■

Alja Ackermans

Voor de boeren die zich met preparaten willen verbinden is het mogelijk om preparaten begeleiding op het eigen bedrijf te krijgen. Het bedrijf wordt dan 3 tot 4 maal per jaar eventueel gedurende 3 jaar bezocht door één van de begeleiders, Alja Ackermans of Coen ter Berg. De BD-Vereniging heeft in het verleden het bewuster omgaan met de preparaten ondersteund door 50% van de kosten van deze begeleiding voor haar rekening te nemen.

Alja Ackermans studeerde klassieke homeopathie en was 6 jaar werkzaam op een BD-bedrijf. Naast de preparaten van Rudolf Steiner maakte ze ook 12 preparaten van Hugo Erbe. Al deze preparaten paste ze veelvuldig toe in de tuinbouw en bij het veredelen/regenereren van granen. Het is nu 6 jaar geleden dat ze begon met de preparaten begeleiding op bedrijven. Zij vertelt daarover.

"Toen ik 15 jaar geleden voor het eerst kennis maakte met preparaten werd ik innerlijk diep aangesproken. Ik wilde meteen roeren en er mee werken. Dat ben ik dus gewoon gaan doen. Het lopen met de rugspuit vond ik fysiek zwaar werk, maar ik vond het prachtig. Daarbij wilde ik meer inzicht verwerven en subtieler leren waarnemen. Ik heb toen een antroposofische scholingsweg gevolgd. De preparaten heb ik steeds ervaren als geneesmiddelen voor de aarde die eerst werkzaam zijn in

het etherische en later eventueel zichtbaar zijn in het stoffelijke. Zo dient een preparaat de levenskwaliteit van de aarde als organisme. Op deze wijze ligt het resultaat voor mij onder andere in de vrije wilsvaad van de mens ten dienste van de levenskracht van de aarde."

"Naast deze resultaten zijn er ook gewoon verbeteringen op het land te zien. Daarom ging ik voor en na het spuiten van de preparaten steeds waarnemen. Ik wilde leren zien wanneer een

gewas zijn harmonie dreigde te verliezen om op dat moment het juiste preparaat te kunnen geven, om het weer in evenwicht te brengen. Want daarmee kan je veel ziekten voorkomen. Dit was echt een zoektocht waarbij ik 's zomers bijna iedere week een preparaat spoot. De levenskrachten die hiermee in het gewas werden opgebouwd kwamen ten goede aan het bedrijf en de voedingskwaliteit voor de mensen die onze groenten kochten. Dat was natuurlijk mooi, maar ik had toch het gevoel dat ik steeds opnieuw moest beginnen bij iedere teelt. Ik wilde die levenskrachten behouden en door kunnen laten werken, door het zaad heen het gewas versterken. De planten die uit eigen zaad komen zijn gevoeliger voor de preparaten werking en beter aangepast aan de omgeving. Zo kwam ik op het veredelen/regenereren van granen. Later is vanuit deze ervaring mijn preparaten begeleiding bij bedrijven ontstaan."

"Wanneer ik op een bedrijf kom, probeer ik eerst een zo volledig mogelijk beeld van het bedrijf te krijgen door samen met de boer de feiten op een rij te zetten. Zo ontstaat er een beeld van de levensprocessen, waar deze eventueel verstoord zijn en welke preparaten passend zijn. Daarna gaan we samen naar de groeiwijze van de planten kijken. Door de aandacht te richten en elkaar te vertellen wat je ziet en ervaart, ontstaat er opnieuw een eigen verbinding met wat er leeft op het land. Ik plaats de waarnemingen vaak in de kaders van de 4 elementen: aarde, water, lucht/licht, vuur en de 4 groeifasen: wortel, blad, bloem, vrucht. Dit helpt om vanuit inzicht tot een preparaat te komen. Het gewas is in een overgangsfase, bijvoorbeeld van blad naar bloem, het gevoeligst voor een preparaat. In het voorjaar kan er bijvoorbeeld veel groei-kracht zijn. Hierbij kan het gewas heel weelderig worden, zelfs zo dat het zichzelf verliest in de bladfase. Terwijl de groei-kracht eigenlijk naar binnen of beneden (bijvoorbeeld bij aardappel of biet) zou moeten gaan.

Werkgroep 'Preparaten en de toekomst'

Op initiatief van Alja Ackermans en Coen ter Berg is dit najaar een werkgroep gestart om visie te ontwikkelen over het maken en toepassen van de preparaten. Om dicht bij de praktijk te blijven, bestaat de groep voor het merendeel uit BD-boeren en -boerinnen. Ideeën of opmerkingen uit het veld over preparaten en de toekomst zijn welkom. De visie die we ontwikkelen willen we in een later stadium voorleggen aan een bredere groep deskundigen op dit gebied. Tussentijds zullen we u in Dynamisch Perspectief op de hoogte houden over ons werk.
Alja Ackermans, tel. 0341-424055
Coen ter Berg, tel. 0527-292236

Dit is een soort omslagpunt dat je vaak rond St. Jan kunt zien. De aarde als organisme ademt dan het verst uit. Dit kun je als mens ook meebelevan. Je kunt dan kiezel spuiten aan het eind van de middag, bij een neerwaartse zonnebeweging. Dit geeft de gewassen de impuls om de krachten samen te pakken en mee naar binnen te nemen om zo tot een goed en stevig product met innerlijke kwaliteit te komen. Met middagkiezel kun je bijvoorbeeld ook de winterprei helpen zijn eigen krachten te bewaren in de winter. Ochtendkiezel kun je dan aan de winterprei geven als nieuwe groeiimpuls na de winter. Kiezel in de ochtend bij een opgaande zonnebeweging versterkt de oprichtings- en groei-kracht. Als er bijvoorbeeld in het voorjaar een groeistilstand is in de bladfase door veel regen en kou, dan is er een tekort aan lichtkracht en warmte. Dit kun je geven door ochtendkiezel en valeriaan. Eventueel ook equisetum om de

negatieve invloed van het water te beteugelen. Op bedrijven waar al enkele jaren preparaten gebruikt worden kan groeistilstand ook voortkomen uit een soort wijsheid van het gewas. Als er bijvoorbeeld een koude natte periode is, staat het gewas in zichzelf te rusten met behoud van eigen kracht. Als het dan goed weer wordt groeit het krachtig door. Door de preparaten te spuiten vanuit eigen inzichten en waarnemingen wordt het enthousiasme vaak groter. Het aantal keren spuiten per jaar varieert per bedrijf van 4 tot 10 maal. Bijna iedereen die 2 jaar zo met preparaten werkt, heeft concrete waarnemingen en resultaten gezien. Maar een BD-boer werkt het hele jaar aan de gezondheid van zijn bodem en gewassen, preparaten zijn daar een onderdeel van. Het blijft een vraag hoe het eruit gezien zou hebben als er geen preparaat gespoten zou zijn. Maar op alle bedrijven die 2 jaar zo werken vertellen de mensen mij de volgende resultaten:

- dat de algehele levenskracht sterker is geworden,
- de groeiwijze van de gewassen meer in evenwicht is (vaak minder luis, enzovoorts),
- gewassen zijn beter bestand tegen ongunstige weersomstandigheden,
- de houdbaarheid van veel producten is toegenomen,
- de smaak is verfijnder geworden."

"Helaas konden vorig jaar niet alle preparaten gemaakt worden door de BSE- en MKZ-crisis. Om die reden heb ik veel koeflattenpreparaat gemaakt. Omdat bij dit preparaat maar een klein beetje van alle compostpreparaten nodig is en hiervoor nog genoeg voorraad is, kunnen we tonnen vol koeflattenpreparaat maken en nog jaren doorgaan. Het bijzondere van dit preparaat is dat alle compostpreparaten van Rudolf Steiner hierin tesamen werken en we het ook als spuitpreparaat kunnen gebruiken. (Dus direct over het land en niet alleen in de compost).

????????

Foto: Anna de Weerd

Op alle bedrijven begin ik in het voorjaar altijd met een combinatie van koemest en koeflaten. Niet alleen voor de bodemvruchtbaarheid en wortelontwikkeling maar ook omdat het een basispreparaat is, want hierin zijn alle plantewerkingen vertegenwoordigd. Het kiezelpreparaat (zonnewerking) werkt ook beter wanneer het gehele land alle compostpreparaten (planeetwerkingen) heeft gehad in de vorm van dit spuitpreparaat. Het is dan één groot samenwerkend geheel."

Als u wilt deelnemen aan deze preparatenbegeleiding op uw bedrijf kunt u bellen naar Alja Ackermans 0341 424055. (e-mail: aljaackermans@planet.nl).

"Als mijn compost er zo uit ziet als mijn koemestpreparaat, dan ben ik een gelukkig mens"

Coen ter Berg (zelfstandig bedrijfsadviseur)

In het najaar worden ieder jaar de biologisch-dynamische preparaten in 7 regio's van Nederland en België gemaakt. Op deze bijeenkomsten komen gemiddeld 7 tot 10 bedrijven per regio. Al jaren worden gezamenlijk de preparaten gemaakt en ingegraven. Sinds er sprake is van BSE is het niet meer mogelijk om schedels te verkrijgen voor het eikenschorspreparaat. Vorig jaar zijn de regels

verder aangescherpt en is het ook niet mogelijk om runderdarmen, darmscheil en koeienhorens voor resp. kamille, paardebloem en koemest/kiezelpreparaat te verkrijgen. Eikenschorspreparaat kunnen we nog maken in oude schedels en koemest/kiezelpreparaat in oude horens maar hoe lang gaan deze schedels en horens nog mee?

Is dit een gelegenheid om iets volledig nieuws te ontwikkelen of springen we op de barricaden om onze oude waardevolle gebruiken veilig te stellen voor de toekomst?

Over deze vraag hebben we deze herfst op de regionale dagen gesproken, waarvan ik hier een impressie geef.

Urgent was wat wij deze herfst zouden doen opdat we komend voorjaar preparaten kunnen uitgraven en gebruiken.

Centrale vraag in deze gesprekken was: we leunen al 75 jaar op de inzichten van Steiner en hebben in deze jaren niet veel veranderd bij gebrek aan inzicht op hetzelfde niveau als Steiner. Wanneer we wat anders gaan doen, op welk inzicht is dat gebaseerd, wat doe je dan en hoe controleer je het vervolgens?

Pasklare antwoorden waren niet voorhanden maar wel veel gezichtspunten die getuigen van een sterke verbondenheid met BD-landbouw en de preparaten.

Enkele gezichtspunten en ideeën:

- Altijd al aversie gehad tegen het werken met de organen, ben blij dat het niet meer hoeft.
- Vegetarisch preparaat werkt net zo goed.
- Ze passen in het systeem en horen erbij.
- Tijd is stil blijven staan; nieuwe preparaten maken die nieuwkomers, consumenten en jonge mensen kunnen inspireren.
- Fantastisch, we kunnen het toch zelf oppakken.
- Preparatenplanten op het bedrijf aanplanten.
- Nieuwe preparaten alleen met dingen uit de omgeving.
- Crisis tussen mens en dier oppakken door juist andere omhullingen te zoeken.

- Rituele bundeling van krachten door menselijke aandacht en overgave. Hierdoor ontstaat verbinding en kan toegevoegd worden van wat er aan krachten verdwijnt.
- Michaelstijd meer benutten door gezamenlijk krachten van licht te verzamelen.
- Eigen inzicht versterken door studie.
- Actie ondernemen tegen BSE-regels.
- Waar is de nieuwe Steiner?
- Kwaliteit in de gewassen loopt terug, er moet wat gebeuren.
- Wanneer je niet meer leunt op Steiner kun je alleen maar op jezelf leunen.
- Herkennen van levenskrachten in je bedrijf en de reactie van deze krachten op je handelingen.
- Alleen energetisch werken is niet genoeg, iets stoffelijks is nodig.
- Ik wil kunnen meten hoe het werkt en wil dat ook communiceren.
- Ik vertrouw op de krachten en heb geen ijkpunt nodig.
- Iets dierlijks als omhulling: bijenwas, zijde, geboortevlies van een kalf.
- Meditatieve aandacht versterken.
- Preparaten zijn juist voor nu, het is een constante weg naar inzicht.
- Als Steiner in zijn landbouwcursus getuigt van inzicht in grotere verbanden, dan geef ik hem het krediet voor de onbegrijpelijke

passages over de preparaten. Ik ben dan niet geneigd tot iets nieuws maar wil blijven leunen op de inzichten van Steiner.

Zo divers en betrokken is de BD-beweging, daar kan alleen maar iets goeds uit voort komen. Afgelopen herfst zijn er diverse nieuwe initiatieven ontstaan om met nieuwe omhullingen of andere ingrediënten de preparaten te gaan maken.

Het vegetarische preparaat dat beschreven stond in Dynamisch Perspectief nr. 6 (november-decembernummer 2001) wordt dit jaar op verschillende plaatsen gemaakt. Op andere plaatsen komen telers bij elkaar om zich gezamenlijk te bezinnen op een nieuw preparaat waarbij de omhulling, de invloed van de planeten en de periode in de aarde een plek krijgen in het prepareren. Weer anderen begraven de bloemen in een aardewerk pot van een poreus soort aardewerk met een speciale vorm. Ik hoop dat er veel experimenten zullen slagen opdat we komend voorjaar de verschillende resultaten kunnen bekijken en beoordelen. In de toekomst kunnen uit deze experimenten goede dingen voortkomen en wellicht een nieuwe impuls om met de 'niet stoffelijke kant' van de bedrijfsvoering om te gaan. Nieuwe ideeën, experimenten en suggesties zijn welkom. Laat weten wat je doet. ■

Aanvulling op het artikel over het Brucepreparaat

Guurtje Kieft

De oplettende, ervaren preparatengebruikers hebben wellicht al geconstateerd dat er iets ontbrak in het artikel over het Brucepreparaat (Dynamisch Perspectief nr. 6, 2001). Het betreft de alinea over het toedienen van het valerianaansap als de hoop is geprepareerd.

Nadat de schachten zijn gevuld met fijngestampte, droge aarde en zijn afgesloten met een klontje compost, wordt het valerianaansap (tien druppels op een halve liter lauw water, enkele minuten geroerd) over de hoop gesprengeld. Dit gaat het beste met een zachte stoffer. Deze hoeveelheid is gebaseerd op 1m³ compost.

Deze wijze van toepassen is gelijk aan de methode van het oude bekende prepareren, dus aan het einde van de handelingen.

Preparaten bestellen

U kunt biologisch-dynamische preparaten bestellen bij de BD-Vereniging. Met ingang van 1 januari 2002 gelden voor leden (en niet leden) de volgende prijzen: (Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten (binnen Nederland))

De BD-Vereniging heeft een beknopte folder over het gebruik van de preparaten (De Preparatenwijzer). Deze folder is gratis en zenden we u op aanvraag graag toe. Daarnaast heeft de BD-Vereniging een tweetal andere uitgaven over de preparaten:

Biologisch-dynamische spuitpreparaten in ontwikkeling

In dit boek wordt niet alleen beschreven welke plaats de preparaten in de totaalvisie van de biologisch-dynamische landbouw innemen, wat de belangrijke praktijkervaringen en onderzoeksresultaten zijn van de afgelopen 70 jaar, maar ook welke twijfels en vragen er zijn. Door Edith Lammerts van Bueren, Joke Beekman-de Jonge. € 11,35

De biologisch-dynamische preparaten
Ervaringen met het maken en bewaren van preparaten. Door Robin Engel. € 2,50

Bestellen:

Door overmaking van het bedrag op Postgiro 313786 of Triodos bank nr. 21 21 88 771 (voor België postrekening: 000-1638509-82) t.n.v. de BD-Vereniging onder vermelding van de gewenste preparaten of uitgaven. Uw bestelling wordt u dan zo snel mogelijk (ca. 2 weken, houdt u hiermee rekening in uw planning bij de preparaten!) toegestuurd.

Nr.	Soort preparaat	Prijs per portie
500	Koemestepreparaat	€ 6,-
501	Kiezelpreparaat	€ 3,-
502 – 507	Kompostpreparaten (set à 6 soorten)	€ 13,-
502 – 507	Kompostpreparaten per soort	€ 2,50

Let op: Voor licentiehouders en leden met een uitgebreid lidmaatschap gelden andere tarieven en voorwaarden voor de preparaten. Meer info hierover kunt u verkrijgen bij het secretariaat van de BD-Vereniging; tel 0343 531740.